

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

СЯО ЦЗЯЦЗЮНЬ

УДК 37.016.78: 004.032.6(043.3)

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ СЛУХАЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ ПІДЛІТКІВ
ЗАСОБАМИ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НА УРОКАХ МУЗИКИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ**

13. 00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2019

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
САВЧЕНКО Регіна Анатоліївна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
професор кафедри теорії та методики
музичної освіти, хорового співу і диригування
факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ЛОБОВА Ольга Володимирівна,
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка,
професор кафедри дошкільної і початкової освіти;

кандидат педагогічних наук, доцент
МЕРЕЖКО Юлія Валеріївна,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
завідувач кафедри академічного та естрадного
вокалу.

Захист відбудеться «12» червня 2019 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова 9.

Автореферат розісланий «07» травня 2019 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Л. І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасне суспільство початку третього тисячоліття характеризується низкою особливостей, до яких, передусім, треба віднести: стрімке розширення міжнародних зв'язків у різних сферах людської діяльності; потреби в здійсненні оперативної комунікації між окремими особами, групами або співтовариствами людей; збільшену значимість інтелектуальної праці, орієнтованої на використання інформаційного ресурсу глобального масштабу.

Загальна музична освіта відіграє важливу роль у формуванні естетичної культури особистості. Одним із пріоритетних завдань освітнього процесу в загальноосвітньому закладі є підготовка школяра, здатного до самореалізації в світових умовах; підвищення його загальної культури; використання в цьому процесі освітніх технологій, що стимулюють до продуктивної, творчої діяльності.

Величезні можливості мистецтва, зокрема музичного, у вихованні і навчанні школярів відомі. Але мінливі умови функціонування музики, інтенсивний розвиток технічних засобів музичного впливу, зміни, що відбуваються в свідомості сучасного слухача вимагають подальшого вивчення виховних, формуючих аспектів музичного мистецтва. Не можна не відзначити, що з уваги музичної шкільної освіти випадають і залишаються пущеними на самоплив найважливіші процеси, що відбуваються в сфері взаємодії молоді з музикою. У зв'язку з цим особливо значущою в музичній педагогіці стає проблема формування слухацької музичної культури школярів-підлітків як здатності до духовного особистісного збагачення за допомогою сприйняття музики.

Роль музичного мистецтва сьогодні неоднозначна. З одного боку, воно глибоко інтегровано в духовне життя людини, зросли його соціальні функції. Для більшості людей слухання музики є одним з основних джерел художньо-естетичної інформації. З іншого боку, теле- і радіоефір, велика кількість звукових технічних засобів перетворили музичне мистецтво в звичний звуковий фон життя. Найчастіше музика сумнівної художньої якості виявляється нав'язаною слухачеві незалежно від його вибору.

Засоби масової інформації, аудіо- та CD-тиражування, обслуговуючи індустріально-комерційні інтереси, вивели на перший план так зване споживацьке мистецтво. У зв'язку з тими ж комерційними інтересами істотно перебільшена компенсаторно-розважальна функція музики. Практично відбулася підміна духовно-сислової значущості музично-художнього сприйняття.

Пріоритетне місце в підлітковій субкультурі належить сприйняттю музики; найбільшою привабливістю володіє музика спрощена, малохудожня, іноді і відверто низькопробна, а розвиток їх слухацької культури йде по найбільш доступному шляху, не збагаченому справжніми смислами музичного мистецтва.

Наукове осмислення питань виховання та розвитку слухацької музичної культури учнів бере свій початок в першій половині минулого століття в працях Б. Асаф'єва, Л. Авербуха, Н. Брюсової, Л. Виготського, Б. Теплової, Б. Яворського та ін.; продовжено такими видатними вченими і педагогами-дослідниками, як В. Шацька, Н. Гродзенська, Д. Кабалевський, Т. Вендрова, В. Остроменська, Л. Кадцин, Ю. Алієв, Е. Абдуллін, Л. Арчажникова, О. Костюк та ін.; відображено в роботах останніх років (І. Зязюн А. Козир, М. Красильникова Е. Критська, О. Олексюк, Г. Падалка, Є. Проворова, Б. Рачина О. Ростовський, О. Рудницька, Р. Савченко, О. Хижна, Л. Школяр, О. Щолокова та ін.).

Нові мультимедійні технології надають великі можливості для інтенсифікації освітнього процесу, зробити його більш ефективним, наочним і динамічним. Дослідженнями в області впровадження в музичну педагогіку мультимедійних технологій і розробкою сучасних освітніх програм займаються вітчизняні та зарубіжні вчені: (Т. Бабенко, Д. Белл, М. Бернс, Л. Вілкінс, Л. Гаврілова, І. Горбунова, А. Девід, М. Дядченко, Ю. Єгорова, М. Жалдак, І. Заболотська, П. Живайкін, Н. Іщук, В. Качала, Н. Клевцова, Н. Клемешова, І. Красильников, В. Лапінський, Т. Ліндлоф А. Марков, З. Мейер, А. Мещеркіна, А. Олійник, Т. Піскунова, С. Полозов, Є. Полат, Д. Робертс, П. Росс, О. Смолянинова, Г. Тараєва М. Тукало, А. Харута, А. Хуторський, О. Чайковська, М. Шут та ін.).

Втім, незважаючи на цінні результати, отримані в даних роботах, залишається не дослідженою в теоретичному плані і, в той же час, загострюється практична потреба в розв'язанні проблеми формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій. До того ж, слід окреслити коло об'єктивно зростаючих суперечностей між вимогами суспільства до загальноосвітніх закладів й результатами загальної музичної освіти школярів. Це суперечності між:

- потребою модернізації загальної музичної освіти і домінуванням традиційних моделей у навчанні школярів;
- невідповідністю між стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних, зокрема комп'ютерних технологій та рівнем їх використання в практиці загальноосвітніх закладів на уроках музичного мистецтва;
- потребою усвідомлення учнями підліткового віку значущості готовності до використання інформаційно-комунікаційних технологій та недостатнім їхнім досвідом і рівнем навченості;
- потребою у всебічному розвитку пізнавальних якостей і творчого потенціалу учнів підліткового віку, готових до використання комп'ютерних (мультимедійних) технологій у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі, та обмеженими можливостями освітніх закладів у зазначеному сенсі.

Отже, про затребуваність дослідження процесу формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій свідчать значимість даних проблем для соціальної практики, з одного боку, і, з іншого боку, їх недостатня теоретична та емпірична розробленість. Виявлені суперечності

зумовили вибір теми дисертаційної роботи: *«Методика формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій на уроках музики в загальноосвітній школі»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М. П. Драгоманова з проблеми «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів музики». Тему дослідження затверджено Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова (протокол № 4 від 01 грудня 2016 року).

Мета дослідження – розробити, теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити методику формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій на уроках музики.

Об'єкт дослідження – використання мультимедійних технологій у слуханні музики на уроках музичного мистецтва.

Предмет дослідження – методичні основи формування слухацької культури підлітків засобами мультимедіа на уроках музичного мистецтва.

Завдання дослідження:

1. На основі всебічного аналізу психолого-педагогічних, музично-педагогічних, філософсько-естетичних досліджень зробити аналіз науково-методичних проблем з формування слухацької культури учнів-підлітків за допомогою мультимедійних технологій.

2. Розкрити потенціал засобів мультимедіа в проєкції на слухацьку культуру підлітків в освітньому просторі загальноосвітньої школи.

3. Обґрунтувати концептуальні основи процесу формування слухацької культури підлітків засобами мультимедіа: методологічні підходи, педагогічні принципи та умови.

4. Визначити компонентну структуру, критерії та показники слухацької культури підлітків засобами мультимедіа на уроках музичного мистецтва.

5. Розробити організаційно-методичну модель та поетапну методику формування слухацької культури засобами мультимедійних технологій у музичному навчанні підлітків та експериментально перевірити її ефективність.

Обґрунтованість та достовірність отриманих наукових результатів забезпечується застосуванням таких **методів** дослідження: вивчення культурологічної, мистецтвознавчої, соціологічної, психолого-педагогічної, музично-методичної літератури, теоретичний аналіз і синтез, спостереження, анкетування, інтерв'ювання, тестування, бесіда, створення діагностичних ситуацій, педагогічний експеримент, якісний і кількісний аналіз експериментальних даних з використанням методів математичної статистики.

Наукова новизна дисертації з методики формування слухацької культури підлітків засобами мультимедіа на уроках музичного мистецтва полягає в тому, що *вперше*:

- *науково обґрунтовано* положення про ефективність використання мультимедійних засобів на уроках музичного мистецтва та їх вплив на

формування слухацької культури підлітків; ;

- *розроблено* сутність, зміст, компонентну структуру, методологічні підходи, принципи, педагогічні умови, комплекс методів і прийомів формування слухацької культури підлітків засобами мультимедіа на уроках музичного мистецтва;

- *розроблено* організаційно-методичну модель та поетапну методику формування слухацької культури засобами мультимедійних технологій у музичному навчанні підлітків; критерії та показники сформованості означеного феномена.

Уточнено сутність поняття «слухацька культура підлітків» (СКП); «мультимедійні навчальні засоби» (МНЗ).

Подальшого розвитку набули: засоби комплексної діагностики стану розвитку слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій, умови реалізації принципів формування слухацької культури на уроках музики в загальноосвітніх закладах.

Теоретико-методологічну основу дослідження склали: теоретичні висновки філософів і культурологів про зміст музичної культури суспільства і її вплив на духовний розвиток молоді (Т. Артемонова, Ю. Боров, В. Ванслов, О. Грисюк, Н. Долгая, В. Дряпіка, М. Каган, Б. Лихачов, О. Омельченко, В. Розін, Г. Ципін та ін.); дослідження в галузі загальної та вікової психології, що розкривають структуру особистості та вікові особливості підліткового періоду онтогенезу (П. Блонський, М. Боришевський, Е. Вильчковський, Н. Єгонська, І. Дубровіна, Е. Леванова, А. Леонт'єв, С. Рубінштейн, Д. Фельдштейн та ін.); праці методологів педагогіки, їх висновки про сутність і значення комплексного підходу до навчання і виховання школярів (Ю. Бабанський, А. Бойко, І. Дичківська, В. Краєвський, І. Лернер, Е. Моносзон, О. Савченко, М. Скаткін та ін.); праці в галузі методології музичного та художнього освіти, дослідження, що розкривають підходи до вивчення музичної та художньої культури особистості (Е. Абдуллін, Ю. Алієв, Л. Гаврілова, Д. Кабалевський, А. Козир, О. Лобова, Ю. Мережко, Г. Падалка, Р. Савченко, Р. Тельчарова, О. Хижна, О. Щолокова, Г. Ципін та ін.); роботи в сфері музично-психологічної науки, присвячені вивченню процесів музичного сприйняття і мислення (Л. Бочкарьов, І. Зязюн, А. Готсдінер, О. Костюк, В. Медушевський, Є. Назайкинський, В. Петрушин, Б. Теплов та ін.); висновки музикознавців і педагогів-музикантів у галузі музичної семантики і щодо закономірностей слухацького осягнення музичного мистецтва (Б. Асаф'єв, М. Арановський, Ю. Бичков, М. Бонфельд, А. Денисов, В. Холопова, Н. Сулова та ін.); концепції продуктивних особистісно-орієнтованих педагогічних технологій (І. Бех, А. Тубельський, А. Хуторський, І. Якиманська та ін.).

Практичне значення дослідження полягає в тому, що розроблений в ньому комплекс змісту, методів, форм і засобів музичного навчання дає вчителям-практикам на сучасному етапі ефективний інструмент впливу на формування слухацької музичної культури підлітків і може використовуватися

вчителями музичного мистецтва шкіл, ліцеїв та інших загальноосвітніх закладів в їх практичній роботі. Теоретичний і експериментальний матеріал дослідження може бути використаний при розробці програм з предмету «Музичне мистецтво» для різних вікових категорій учнів, а представлені методи і форми навчання можуть виявитися корисними вчителям світової художньої культури, а також педагогам дитячих шкіл мистецтв. Матеріали дослідження можуть також використовуватись у фаховій підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва в закладах вищої освіти та післядипломної перепідготовки вчителів музичного мистецтва; при розробці навчальних матеріалів для цієї категорії освітян.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення, результати дослідження обговорювались та здобули схвальну оцінку на Міжнародних та Всеукраїнських конференціях: II Міжнародній науково-практичній конференції «Мистецька освіта XXI століття: виклики сьогодення» (м. Кіровоград, 2015 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Педагогічні ідеї Софії Русової у контексті сучасної освіти» (м. Чернігів 18-19 лютого 2016 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття» (м. Київ, 14-15 квітня 2016 р.); I Міжнародних читаннях пам'яті академіка Анатолія Авдієвського (м. Київ, 23-25 квітня 2017 р.); I Всеукраїнській науково-практичній конференції «Мистецька освіта: теорія, методологія, технології» (м. Кривий Ріг, 16 листопада 2017 р.); щорічних звітних науко - практичних конференціях професорсько-викладацького складу аспірантів і докторантів НПУ імені М. П. Драгоманова (м. Київ, 2015-2017 рр.).

Результати дослідження впроваджено в педагогічну практику студентів з методики музичного навчання в школі на факультеті мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (довідка № 07-10/815 від 23.05.18.); в освітній процес Спеціалізованої школи № 115 імені І. Огієнка м. Києва (довідка № 71 від 21. 05. 2018 р.), в освітній процес комунальної установи «Сумська ЗОШ I-III ступенів № 4 імені Героя України Олександра Аніщенка» Сумської міської ради (довідка № 87 від 25.05.2018 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дослідження висвітлено в 7 публікаціях автора, з них 5 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у міжнародному виданні.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації складає 192 сторінки. Обсяг основного тексту – 175 сторінок. У роботі подано 4 таблиці, 2 рисунки, що разом з додатками та літературою становить 27 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність обраної проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, теоретико-методологічні засади, методи, етапи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення, висвітлено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження в практику діяльності вищих навчальних закладів.

У **першому розділі** – *«Теоретичні основи формування слухацької культури мультимедійними засобами»* – систематизовано наукову думку представників різних галузей знань стосовно проблеми формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва та представлено компонентну структуру досліджуваного феномена; класифіковано мультимедійні засоби в проекції на слухацьку культуру підлітків.

Аналіз науково-методичних проблем з формування слухацької культури показав, музично-слухацька діяльність не є пасивно-споглядальним процесом. Результат її залежить від особливостей слухачів і є адекватним музичному матеріалу. Інтонаційно-образна природа музики зумовлює як особливий характер її слухового сприйняття, так і специфіку шляхів пізнання її змісту за допомогою інтонаційно-образного осмислення музичної форми як процесу. Відтак, процес розуміння музичного матеріалу є організацією одиниць вищого порядку, коли відбувається диференціювання, аналіз музичних явищ у відповідних до контексту цих явищ (музичний мотив, фраза, створення тих чи інших адекватних чи неадекватних образів тощо) і реалізації зв'язків (гармонійних, інтонаційних, метроритмічних, ладотональних, стильових тощо), які створюють цей контекст. У загальному вигляді механізм формування змістовних та змістових уявлень в ході музичної мисленнєвої діяльності підлітка потребує зосередження на особливостях проявів та стимулюванні його творчих здібностей.

У межах дослідження *слухацька культура підлітка (СКП)* розглядається як *інтегроване утворення особистісних якостей комунікативності, емпатії, креативності та рефлексії підлітка, розвиток яких обумовлений організацією діалогового процесу взаємодії з музикою та її автором, активністю естетичного переживання музичних образів, єдністю репродуктивних процесів відображення образного змісту музики та співтворчих процесів його інтерпретації, механізмами самопізнання власних музичних вражень та духовної сутності.*

Мультимедійні навчальні засоби (МНЗ) у дослідженні тлумачимо як *інформаційні технології, що використовують різні програмні та технічні засоби для найбільш ефективного впливу на учня, сприяють підвищенню інтенсивності й ефективності процесу музичного навчання, зокрема розвитку слухацької культури підлітків.* У дисертації розглядаються можливості сучасних МНЗ (електронні підручники, комп'ютерні задачки,

навчальні посібники, довідники, енциклопедії, програми-тренажери тощо), що розробляються на основі мультимедійних технологій.

У розділі визначено структуру системи формування СКП засобами МЗН, що полягає у взаємозв'язку та взаємозалежності *інформаційно-мотиваційного, усвідомлено-когнітивного, аналітико-діяльнського, дієво-рефлексивного компонентів*.

У **другому розділі** – *«Методологічні засади процесу формування слухацької культури підлітків засобами мультимедіа»* – визначено методологічні підходи, виокремлено педагогічні принципи та умови процесу формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва; обґрунтовано організаційно-методичну модель цього процесу.

Пріоритетними підходами до розв'язання означеної проблеми встановлено *компетентнісний* (як симбіоз традиційних підходів) та *інформаційний*, що утворюють складну систему, яка характеризується їх співвідношенням та взаємозалежністю. На основі аналізу означених підходів обґрунтовано думку про їх внутрішню єдність, взаємозв'язок і можливість реалізації та вирішення завдань дослідження.

У ході дослідження виокремлено *принципи*, які розкривають підходи до формування слухацької культури учнів підліткового віку засобами мультимедійних технологій, визначають зміст, організаційні форми та методи з урахуванням мети й закономірностей мистецької освіти, серед яких: *принцип інформаційності навчання; принцип наочності та оптимізації мультимедійних засобів навчання; принцип поєднання методів музичного навчання та мультимедійних навчальних засобів; принцип творчого співробітництва вчителя музики з учнями та активізації музично-творчого самовираження учнів*.

Обґрунтовано педагогічні *умови* як сукупність продуктивних чинників, що необхідні й достатні для забезпечення продуктивності перебігу освітнього процесу та досягнення визначеної мети – формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій: вдосконалення традиційних та впровадження інноваційних методів навчання з використанням мультимедійних навчальних засобів; педагогічний супровід процесу оволодіння учнями знань, умінь і навичок роботи з мультимедійними навчальними засобами; використання елементів дистанційного навчання; забезпечення матеріально-технічної бази освітнього процесу засобами мультимедіа.

Висвітлено організаційно-методичну **модель** формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій, яка охоплює складові частини процесу формування досліджуваного феномена, як-от: мету, освітнє середовище, методологічні підходи, принципи, умови, компоненти, критерії, блоки методів, етапи, моніторинг, зміст яких структурно представлено відносно проблеми, що досліджується (Рис.1). Очікуваним результатом визначено розвиток слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій

Мета: формування СКП засобами мультимедійних технологій на уроках

**ОСВІТНЬО-ВИХОВНЕ СЕРЕДОВИЩЕ УРОКУ
МУЗИКИ**

ПІДХОДИ: інформаційний, компетентнісний

ПРИНЦИПИ:

- інформаційності навчання;
- наочності та оптимізації мультимедійних методів навчання;
- поєднання методів музичного навчання та мультимедійних навчальних засобів;
- творчого співробітництва вчителя музики з учнями та активізації музично-творчого самовираження учнів.

УМОВИ:

- вдосконалення традиційних та впровадження інноваційних методів навчання з використанням мультимедійних навчальних засобів;
- педагогічний супровід оволодіння учнями знань, умінь і навичок роботи з мультимедійними навчальними засобами;
- використання елементів дистанційного навчання;
- забезпечення матеріально-технічної бази освітнього процесу засобами мультимедіа.

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ

Інформаційно-мотиваційний

Усвідомлено-когнітивний

Аналітико-діяльнісний

Дієво-рефлексивний

КРИТЕРІЇ

Ступінь спрямованості на використання засобів мультимедіа у навчально-музичній діяльності

Міра сформованості художньо-музичних знань з використанням мультимедіа, а також знань існуючих мультимедійних навчальних засобів

Ступінь сформованості умінь і навичок роботи з мультимедійними навчальними засобами

Міра здатності до самоаналізу й саморозвитку в музично-слухацькій діяльності із залученням мультимедіа

**МЕТОДИКА
ФОРМУВАННЯ**

ЕТАПИ

- ✓ Підготовчий;
- ✓ Інформаційно-пізнавальний
- ✓ Активно-творчий

РІВНІ

- ✓ Високий;
- ✓ Достатній;
- ✓ Середній;
- ✓ Початковий

МЕТОДИ

- ✓ Методи мотивації;
- ✓ Методи спрямовані на підвищення самопізнання учнів;
- ✓ Методи активізації самовдосконалення музично-слухацької діяльності

Рис.1. Організаційно-методична модель формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій.

У третьому розділі – «Дослідно-експериментальна робота з формування слухацької культури підлітків мультимедійними засобами» – подано критерії сформованості слухацької культури підлітків; розкрито хід і результати констатувального та формувального експериментів; описано поетапну формувальну методикау та результати її впровадження.

З урахуванням виявлених принципів реалізації педагогічних умов формування слухацької культури учнів підліткового віку, виокремлено наступні критерії:

- *ступінь спрямованості на використання засобів мультимедіа в музично-слухацькій діяльності.* Його показники: сформованість потреби у використанні мультимедійних навчальних засобів; уявлення про необхідність їх застосування в музично-слухацькій діяльності;

- *міра сформованості художньо-музичних знань з використанням мультимедіа, а також знань існуючих мультимедійних навчальних засобів з музичного мистецтва.* Показниками цього критерію виступають: обсяг художньо-музичних знань; широта обізнаності в галузі мультимедійних засобів з музичного мистецтва;

- *ступінь сформованості умінь і навичок роботи з мультимедійними навчальними засобами.* Показником цього критерію виступає уміння користуватися мультимедійними навчальними засобами з музичного мистецтва;

- *міра здатності до самоаналізу й саморозвитку в музично-слухацькій діяльності із залученням мультимедійних навчальних засобів* з показниками: уміння адекватно оцінити мультимедійні навчальні засоби з музичного мистецтва; здатність до самовдосконалення в навчально-музичній діяльності з використанням мультимедійних засобів.

Програма констатувального етапу експериментальної роботи складалася з анкетування вчителів музики та учнів-підлітків з метою визначення їхньої позиції щодо застосування мультимедійних навчальних засобів на уроках музики; анкетування й тестування школярів з метою перевірки розвитку основних компонентів їх слухацької культури. Констатувальна діагностика дозволила виділити чотири рівні сформованості даного феномена: високий, достатній, середній, початковий. Діагностика довела, що переважна більшість учнів-підлітків в ЕК і КК мають середній рівень (відповідно 33,33 % і 36,67%).

Методика формувального експерименту дослідження здійснювалася в три етапи. Перший, *підготовчий етап*, розвивався за такими напрямками: мотивація учнів до навчально-музичної діяльності з використанням мультимедійних засобів, встановлення відповідних пріоритетів; адаптація у мультимедійних засобах, розширення слухацького досвіду з музичного репертуару за рахунок поповнення власних інформаційних здобутків; поширення художньо-музичних знань (теоретичних відомостей про музичну культуру); рефлексія власних можливостей стосовно використання мультимедійних технологій у навчально-музичній діяльності, поглиблення зацікавленості учнів у підвищенні власного рівня музично-слухацької

самопідготовки (засоби музичної виразності, формоутворення, розвиток музичного образу, оцінка). Підготовчий етап передбачав використання зразків музичних творів, які доповнювалися інформацією про автора музики, виконавця, ансамблю тощо, а також аналізом розвитку та функціонування різних жанрів, стилів і сучасних напрямів музики. Найбільш ефективними *методами* взаємодії педагога і учнів-підлітків виявилися: лекції-бесіди, навчально-пізнавальні ігри; визначення близької і середньої перспективи; емоційної драматургії; емоційного впливу; створення ситуації успіху; створення ефекту здивування; проблемного викладу (дискусії); створення індивідуальних репертуарних списків музичних творів; ознайомлення з музичною спадщиною різних культур засобом перегляду спеціальних Інтернет-програм; складання словників термінів.

Другий, *інформаційно-пізнавальний етап* формувальної методики розвивався за такими напрямками: збереження мотивації стосовно використання мультимедійних засобів у музично-слухацькій діяльності підлітків та залучення їх до набуття інформаційної та музично-слухацької грамотності; поглиблення знань з музичного мистецтва, розширення репертуару зі слухання; оволодіння знаннями, уміннями та навичками слухання музики; критичне осмислення та самооцінка власних надбань, поглиблення зацікавленості самостійною музично-слухацькою діяльністю. На цьому етапі виявилися доцільним проведення тематичних розмов про стилі та жанри музики із включенням найкращих зразків. Ефективними формами взаємодії на інформаційно-пізнавальному етапі виявилася індивідуальна та робота в малих групах: парами чи по 3-4 особи. Дієвими виявилися *методи*, спрямовані на підвищення рівня самопізнання учнів: усвідомлення особистісного сенсу музичного твору; «занурення» в атмосферу естетичних цінностей; застосування інформаційних аудіо- і відео-технологій; освоєння музичного тезаурусу; метод проектів; створення електронного накопичувача біографій видатних композиторів та музичних творів, концертних виступів видатних музикантів та колективів світу; накопичення слухацького репертуару з національної культури (української та китайської); самостійна розробка фрагментів власних музично-творчих проектів з самоаналізом.

Третій, *активно-творчий етап* формувальної методики розвивався за такими напрямками: вдосконалення музично-слухацької діяльності; застосування набутих знань з слухацької культури; розширення практичних умінь; рефлексія музично-слухацької діяльності; поглиблення інтересу до сучасної музичної культури. Цей етап передбачав стимулювання в учнів інтересу до різної музики, формування в підлітків навичок самостійно визначати жанри, стилі та напрями прослуханих творів. З метою вдосконалення процесу формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій у музичному навчанні, закріплення отриманих знань, умінь і навичок із слухацької музичної культури на попередніх етапах, активізації індивідуальної творчості, застосовано низку *методів*: створення

Інтернет-презентацій з музичного мистецтва, діяльності видатних композиторів та музикантів-виконавців, колективне обговорення мультимедійних засобів; представлення зразків самостійної творчості.

Порівняльний аналіз результатів констатувального та заключного діагностичних зрізів показав, що у формуванні слухацької культури підлітків експериментальних класів (ЕК) відбулися більш істотні зрушення, ніж у контрольних (КК): високого рівня в ЕК досягло 36,67 %, в КК – 30,0 % підлітків; достатнього в ЕК – 41,67%, в КК – 38,33%; на середньому рівні опинилося в ЕК – 16,67%, в КК – 15,0%, на початковому рівні в ЕК було виявлено 6,67 % респондентів, в КК – 11,67%.

Отже, в результаті впровадження експериментальної методики високий рівень сформованості слухацької культури учнів-підлітків засобами мультимедійних технологій в ЕК збільшився на 13,34 %, достатній – на 8,34 %; середній рівень – зменшився за рахунок переміщення учнів на більш високий щабель на 8,33 %, початковий зменшився на 11,66 %. У контрольному класі суттєвих змін у порівнянні з констатувальним діагностуванням не зафіксовано.

Узагальнені статистичні дані щодо порівняння результатів сформованості слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій учнів-підлітків експериментальних та контрольних класів графічно відображено на рис.2.

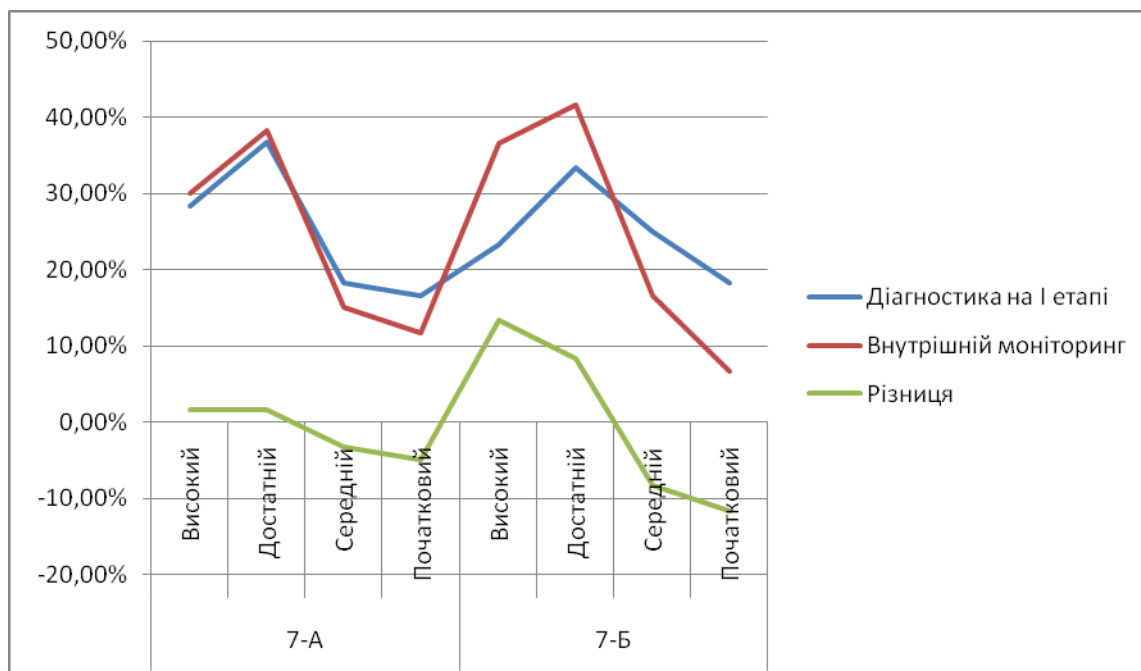

Рис.2. Графік динаміки розвитку слухацької культури підлітків

Достовірність результатів експерименту забезпечувалася використанням методу статистичного t-критерію розподілу Стюдента, Для порівняння результатів експериментального і контрольного класів сформульовано

статистичні гіпотези:

H_0 : Застосування системи формування слухацької культури учнів-підлітків засобами мультимедійних технологій в експериментальних класах є неефективним, а результати – випадковими.

H_1 : Застосування системи формування слухацької культури учнів-підлітків засобами мультимедійних технологій в експериментальних класах є ефективним, а результати – не випадкові.

Щоб визначити, чи є різниця між середніми значеннями показників діагностування в експериментальних і контрольних класах значущою, необхідно обчислити статистичну достовірність цієї різниці. З цією метою було використано t- критерій Стьюдента за формулою:

$$t_{\text{емп}} = \frac{x_1 - x_2}{\sqrt{m_1^2 + m_2^2}} \quad (5.3),$$

де x_1 і x_2 – середні арифметичні значення змінних в експериментальних та контрольних класах; m_1 і m_2 – величини середніх помилок, які обчислюються за формулою:

$$m = \frac{\sigma}{N} \quad (5.4),$$

де σ – середня квадратична, яка обчислюється за формулою:

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum(x_1 - x)^2}{N}} \quad (5.5),$$

де N – кількість досліджуваних (**Ошибка! Источник ссылки не найден.**).

Результати обчислень подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Результати обчислення статистичної достовірності за t- критерієм Стьюдента

		<i>Експериментальні класи</i>	<i>Контрольні класи</i>
Середнє значення	\bar{X}	86,87	78,19
Стандартне відхилення	σ	6,11	7,85
Кількість тестованих	N	62	69
Помилка вимірювання	m_i	0,10	0,11

Якщо $t_{\text{емп}} > t_{\text{крит}}$, то нульова гіпотеза (H_0) відхиляється та приймається альтернативна гіпотеза H_1 ; $t_{\text{крит}}$ знаходимо в таблиці з теоретичним значенням

t-розподілу Стьюдента, що дорівнює для $\alpha = 0.01$ ($\rho =$) та рівнів вільності (свободи) відповідно.

Спостереження, зроблені в ході дослідження, підтверджують думку про важливі зрушення в розвитку творчих та комунікативних якостей підлітків. Звернення до ціннісних, емоційних, інтелектуальних структур особистості в процесі формування слухацької музичної культури як багатоскладової особистісної освіти активізує духовний розвиток учня. Можна зробити висновок про те, що виховання слухацької культури є істотним чинником художньо-естетичного та морального розвитку учнів.

Отже, отримані результати формувального експерименту засвідчили ефективність та дієвість застосованої методики формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій, а дане дослідження має перспективу науково-пошукової діяльності в сфері загальної музичної освіти.

ВИСНОВКИ

У дисертації представлено теоретичне узагальнення та практичне вирішення проблеми формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій, що знайшло відображення в розробці, обґрунтуванні та експериментальній перевірці принципів, педагогічних умов та методики формування означеного феномена. Проведене дослідження дало підстави зробити наступні висновки.

1. Процес формування слухацької музичної культури школярів-підлітків має такий зміст: розвиток духовного потенціалу учнів на прикладах творів музичного мистецтва як форми відображення життєдіяльності особистості та осягнення особистого сенсу музичних творів; залучення в якості художнього матеріалу музики, актуальної в підлітковій субкультурі, у взаємозв'язку з творами класичного музично-педагогічного репертуару і сучасної академічної музики та з урахуванням специфіки виразних засобів кожної галузі музичного мистецтва; використання мультимедійних технологій як спеціальних методів, що концентрують комунікативну функцію музики і активізують розуміння музики школярами; використання продуктивних форм і засобів навчання, здатних забезпечити творчо-діяльну спрямованість освітнього процесу. У межах дослідження *слухацька культура підлітка (СКП)* розглядається як *інтегроване утворення особистісних якостей комунікативності, емпатії, креативності та рефлексії підлітка, розвиток яких обумовлений організацією діалогового процесу взаємодії з музикою та її автором, активністю естетичного переживання музичних образів, єдністю репродуктивних процесів відображення образного змісту музики та співтворчих процесів його інтерпретації, механізмами самопізнання власних музичних вражень та духовної сутності.*

2. Доведено, що ефективність формування слухацької культури підлітків обумовлюється введенням *мультимедійних навчальних засобів (МНЗ)*, які тлумачимо як *інформаційні технології, що використовують різні програмні та технічні засоби для найбільш ефективного впливу на учня, сприяють підвищенню інтенсивності й ефективності процесу музичного навчання, зокрема розвитку слухацької культури підлітків*. Визначено *структуру* системи формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій, що полягає у взаємозв'язку *інформаційно-мотиваційного, усвідомлено-когнітивного, аналітико-діяльнісного, дієво-рефлексивного компонентів*, що цілісно охоплюють її зміст.

Інформаційно-мотиваційний компонент означає наявність прагнення учнів-підлітків до музично-слухацької діяльності, оволодіння музичними знаннями, уміннями і навичками в цьому напрямку, до особистісного розвитку з допомогою засобів мультимедіа, що забезпечить подальшу успішну навчально-музичну діяльність у школі. *Усвідомлено-когнітивний* компонент засвідчує засвоєння художньо-музичних знань з використанням мультимедійних підручників, посібників, інших МНЗ, а також певного обсягу специфічних знань з ІКТ, що надає можливості успішно працювати із засобами мультимедіа. *Аналітико-діяльнісний* компонент відображає практичний аспект успішної й ефективною слухацької діяльності підлітків, сформованість в учнів практичних умінь і навичок використання засобів мультимедіа у власному музичному розвитку та подальшій освітній діяльності. *Дієво-рефлексивний* компонент визначається сформованістю здатності критично оцінювати мультимедійні навчальні засоби з музичного мистецтва, здійснювати їх відбір; здатність до рефлексивного оцінювання, осмислення й аналізу власної навчально-музичної діяльності із застосування мультимедійних технологій. Системність і процесуальну цілісність формування музично-слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій забезпечує взаємозв'язок та взаємозалежність названих компонентів.

3. Пріоритетними методологічними **підходами** до розв'язання означеної проблеми визначено *компетентнісний та інформаційний*, внутрішній взаємозв'язок та взаємодоповненість яких сприяє вирішенню завдань дослідження. Виокремлено такі **принципи** формування слухацької культури підлітків: інформаційності навчання, наочності та оптимізації мультимедійних засобів навчання, поєднання методів музичного навчання та мультимедійних навчальних засобів, творчого співробітництва вчителя музики з учнями та активізації музично-творчого самовираження учнів. Обґрунтовано педагогічні **умови** формування означеного феномена, а саме: вдосконалення традиційних та впровадження інноваційних методів навчання з використанням мультимедійних навчальних засобів; педагогічний супровід процесу оволодіння учнями знань, умінь і навичок роботи з мультимедійними навчальними засобами; використання елементів дистанційного навчання; забезпечення матеріально-технічної бази освітнього процесу засобами мультимедіа.

4. Для діагностування рівнів сформованості слухацької культури підлітків обґрунтовано наступні **критерії**: *ступінь спрямованості на використання засобів мультимедіа в музично-слухацькій діяльності* (показники: сформованість потреби у використанні мультимедійних навчальних засобів; уявлення про необхідність їх застосування у музично-слухацькій діяльності); *міра сформованості художньо-музичних знань з використанням мультимедіа, а також знань існуючих мультимедійних навчальних засобів з музичного мистецтва* (показники: обсяг художньо-музичних знань; широта обізнаності у галузі мультимедійних засобів з музичного мистецтва); *ступінь сформованості умінь і навичок роботи з мультимедійними засобами* (показники: уміння користуватися мультимедійними навчальними засобами з музичного мистецтва); *міра здатності до самоаналізу й саморозвитку у музично-слухацькій діяльності із залученням мультимедійних навчальних засобів* (показники: уміння адекватно оцінити мультимедійні навчальні засоби з музичного мистецтва; здатність до самовдосконалення в музично-слухацькій діяльності з використанням мультимедійних засобів). На основі означених критеріїв було виявлено чотири рівні сформованості досліджуваного феномена: високий, достатній, середній, початковий.

5. У дослідженні розроблено організаційно-методичну **модель** формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій, яка охоплює складові частини процесу формування досліджуваного феномена, як-от: мету, освітнє середовище, методологічні підходи, принципи, умови, компоненти, критерії, блоки методів, етапи, моніторинг, зміст яких структурно представлено відносно проблеми, що досліджується. Очікуваним результатом визначено розвиток слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій.

6. Розроблено та експериментально перевірено **методику** формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій, що охоплює три етапи педагогічної роботи. Перший, *підготовчий етап* здійснюється за такими напрямками: розвиток мотивації учнів до навчально-музичної діяльності з використанням мультимедійних засобів, встановлення відповідних пріоритетів; адаптація до мультимедійних засобів, розширення слухацького досвіду з музичного репертуару за рахунок поповнення власних інформаційних здобутків; поширення художньо-музичних знань (теоретичних відомостей про музичну культуру); рефлексія власних можливостей стосовно використання мультимедійних технологій у навчально-музичній діяльності, поглиблення зацікавленості в підвищенні власного рівня музично-слухацької самопідготовки (засоби музичної виразності, формоутворення, розвиток музичного образу, оцінка). Найбільш ефективними *методами* даного етапу виявилися: лекції-бесіди, навчально-пізнавальні ігри; визначення близької і середньої перспективи; емоційної драматургії; емоційного впливу; створення ситуації успіху; створення ефекту здивування; проблемного викладу (дискусії);

створення індивідуальних репертуарних списків музичних творів; ознайомлення з музичною спадщиною різних культур засобом перегляду спеціальних Інтернет-програм; складання словників термінів.

Другий, *інформаційно-пізнавальний етап* охоплює такі напрями: збереження мотивації стосовно використання мультимедійних засобів у музично-слухацькій діяльності підлітків та залучення їх до набуття інформаційної та музично-слухацької грамотності; поглиблення знань з музичного мистецтва, розширення репертуару зі слухання музики; оволодіння знаннями, уміннями та навичками слухання музики; критичне осмислення та самооцінка власних надбань, поглиблення зацікавленості самостійною музично-слухацькою діяльністю. На цьому етапі є доцільним проведення тематичних розмов про стилі та жанри музики із включенням найкращих зразків. Дієвими стали *методи*, спрямовані на підвищення рівня самопізнання учнів, а саме: усвідомлення особистісного сенсу музичного твору; «занурення» в атмосферу естетичних цінностей; застосування інформаційних аудіо- і відео-технологій; освоєння музичного тезаурусу; метод проектів; створення електронного накопичувача біографій видатних композиторів та музичних творів, концертних виступів видатних музикантів та колективів світу; накопичення слухацького репертуару з національної культури (української та китайської); самостійна розробка фрагментів власних музично-творчих проектів з самоаналізом.

Третій, *активно-творчий етап* включає напрями: вдосконалення музично-слухацької діяльності; застосування набутих знань з слухацької культури; розширення практичних умінь, рефлексія музично-слухацької діяльності, поглиблення інтересу до сучасної музичної культури. Цей етап передбачає стимулювання в учнів інтересу до різної музики, формування в підлітків навичок самостійно визначати жанри, стилі та напрями прослуханих творів. Ефективними *методами* даного етапу визначено: створення Інтернет-презентацій з музичного мистецтва, діяльності видатних композиторів та музикантів-виконавців, колективне обговорення мультимедійних засобів; представлення зразків самостійної творчості.

Результати формувального експерименту, порівняльний аналіз даних констатувального та заключного діагностичних зрізів показали, що у формуванні слухацької культури підлітків експериментальних класів (ЕК) відбулися більш істотні зрушення, ніж у контрольних (КК): високого рівня в ЕК досягло 36,67 %, в КК – 30,0 % підлітків; достатнього рівня в ЕК – 41,67%, в КК – 38,33%; на середньому рівні зафіксовано в ЕК – 16,67%, в КК - 15,0% респондентів, на початковому рівні в ЕК було виявлено 6,67 % досліджуваних, а в КК – 11,67%. Таким чином, отримані статистичні дані підтвердили ефективність і дієвість запропонованої методики формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій.

Виконане дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Подальшого наукового пошуку потребує розробка шляхів використання та

модернізації мультимедійних засобів у формуванні слухацької культури старшокласників та студентів вищих навчальних закладів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Сяо Цзяцзюнь. Засоби мультимедіа в проєкції на формування слухацької культури підлітків на уроках музики /Цзяцзюнь Сяо // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. – Випуск 149. – Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2017. – С.134 -137.

2. Сяо Цзяцзюнь. Діагностика рівнів розвитку слухацької культури підлітків мультимедійними засобами на уроках музики /Цзяцзюнь Сяо//Наукові записки: Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Випуск 138; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018.– С. 205-211.

3. Сяо Цзяцзюнь. Організаційно-методична модель формування слухацької культури підлітків засобами мультимедіа на уроках музики /Цзяцзюнь Сяо// Наукові записки: Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Випуск 139; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – С. 224-231.

4. Сяо Цзяцзюнь. Критерії, показники та рівні сформованості слухацької культури підлітків засобами мультимедіа на уроках музики / Цзяцзюнь Сяо// Теоретичні питання культури, освіти та виховання. Збірник наукових праць КНЛУ. – Випуск № 57.- К.: КНЛУ, 2018. – С.73-75.

5. Сяо Цзяцзюнь. Поетапна методика формування музично-слухацької культури підлітків мультимедійними засобами /Цзяцзюнь Сяо// Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»: зб.наук. пр. / Ред. кол.: Товканець Г. В. (гол.ред.) та ін. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2018. – Випуск 1 (7). – С.154-156.

6. Xiao Jiajun. Principles of the formation of slaugh culture of adolescents by means of multimedia technologies/ Jiajun Xiao// Innovative solutionsin modern science.–Dubai, 2017. – № 10 (19). ISSN 2414–634X. – С.73-84.

7. Сяо Цзяцзюнь. Формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій на уроках музики в загальноосвітній школі / Цзяцзюнь Сяо //Сучасна мистецька освіта. Матеріали I Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського 20-23 березня 2017 року. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. – С.147-149.

АНОТАЦІЇ

Сяо Цзяцзюнь. Методика формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій на уроках музики в загальноосвітній школі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія і методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2019.

Актуальність дисертаційного дослідження обумовлена завданнями загальної музичної освіти, пріоритетним завданням якої є підготовка школяра, здатного до самореалізації в світових умовах; підвищення його загальної, зокрема музично – слухацької культури; використання в цьому процесі мультимедійних технологій, що стимулюють до продуктивної, творчої діяльності. У дослідженні виділено структурні компоненти системи формування слухацької культури підлітків: інформаційно - мотиваційний, усвідомлено - когнітивний, аналітико - діяльнісний, дієво-рефлексивний. Розроблено, теоретично обґрунтовано і експериментально перевірено організаційно-методичну модель формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій, яка впроваджувалася на трьох етапах дослідження: підготовчому, інформаційно-пізнавальному, активно - творчому. Розроблено та експериментально перевірено методику формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва в загальноосвітніх школах. Доведено, що ефективність формування слухацької культури підлітків засобами мультимедійних технологій ґрунтується на методологічних підходах – компетентнісному і інформаційному, та залежить від забезпечення відповідних педагогічних принципів, умов та методів навчання.

Ключові слова: слухацька культура підлітків, мультимедійні засоби навчання, урок музичного мистецтва, методологічні підходи, педагогічні принципи та умови, поетапна формувальна методика.

Сяо Цзяцзюнь. Методика формирования слушательской культуры подростков средствами мультимедийных технологий на уроках музыки в общеобразовательной школе. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова. – Киев, 2019.

Актуальность диссертационного исследования обусловлена задачами общего музыкального образования, приоритетной задачей которого является подготовка школьника, способного к самореализации в мировых условиях; повышение его общей, в частности музыкально - слушательской культуры; использование в этом процессе мультимедийных технологий, которые

стимулируют к продуктивной, творческой деятельности. Разработана и экспериментально проверена методика формирования слушательской культуры подростков средствами мультимедийных технологий на уроках музыкального искусства в общеобразовательных школах. В исследовании выделены структурные компоненты системы формирования слушательской культуры подростков: информационно - мотивационный, осознанно-когнитивный, аналитико - деятельностный, действенно-рефлексивный. Доказано, что эффективность формирования слушательской культуры подростков средствами мультимедийных технологий основывается на методологических подходах – компетентностном и информационном, и зависит от обеспечения соответствующих педагогических принципов, условий и методов обучения. Разработана, теоретически обоснована и экспериментально проверена организационно-методическая модель формирования слушательской культуры подростков средствами мультимедийных технологий, которая внедрялась на трех этапах исследования: подготовительном, информационно-познавательном, активно-творческом. Эффективность методики формирования слушательской культуры подростков средствами мультимедийных технологий подтвердилась математико- статистической проверкой – методом статистического t-критерия распределения Стьюдента,

Ключевые слова: слушательская культура подростков, мультимедийные средства обучения, урок музыкального искусства, методологические подходы, педагогические принципы и условия, поэтапная формирующая методика.

Xiao Jiajun. Methods of formation of the adolescent listening culture of multimedia technologies in music lessons in a secondary school. – Manuscript.

Thesis for the degree of a candidate of pedagogical sciences in specialty 13.00.02 – theory and method of musical education. – National Pedagogical University named after MP Drahomanov – Kyiv, 2019. The relevance of the dissertation research is due to the objectives of general music education, the priority of which is to prepare a student who is capable of self-realization in the world; increase of its general, in particular, music and audience culture; use in this process multimedia technologies that stimulate productive, creative activity. Developed and experimentally tested methods of shaping the adolescent's listening culture by means of multimedia technologies in music lessons in general education schools. The study highlighted the structural components of the system of formation of the adolescent listening culture: information - motivational, consciously - cognitive, analytical - activity, effective - reflexive.

It is proved that the effectiveness of the formation of adolescent listening culture by means of multimedia technologies is based on methodological approaches - competence and information, and depends on the provision of appropriate pedagogical principles, conditions and teaching methods. An organizational and methodological model of the formation of the adolescent listening culture of adolescents using multimedia technologies was developed, theoretically substantiated

and experimentally verified, which was introduced at three stages of the study: preparatory, informational, cognitive, and creative. The effectiveness of the formation of adolescent listening culture by means of multimedia technologies was confirmed by a mathematical-statistical test - using the statistical t-criterion of Student's distribution,

Key words: adolescent listening culture, multimedia teaching aids, music art lesson, methodological approaches, pedagogical principles and conditions, step-by-step shaping methodolo.

Підписано до друку 06.05.2019 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 пр. Зам. № 132
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.